

**אוניברסיטת בר-אילן
המחלקה למדעי המדינה**

גישות ותאוריות במדעי המדינה 71-802-03-04-36-38

קורס חובה – שנתי (2 ש"ש) - מ.א.

תשס"ז

ד"ר מירב משאלי-רם

שעות קבלה: יום א' 12:00-13:00

מס' חדר משרד: מדעי-המדינה, קומה ג' חדר 2

דוא"ל: sh_ram@netvision.net.il

מטרות הקורס

מטרתו העיקרית של הקורס היא לצייד את תלמידי התואר השני במדעי-המדינה בכלים מתאימים לדיון השוואתי וביקורתי בגישות השונות ללימוד מדע המדינה, ובתיאוריות שפותחו לחקר היבטיו השונים. הכרה טובה של הדיסציפלינה על גווניה תוכל גם לעזור לסטודנטים לבחור לעצמם תחומי התמחות ומחקר עתידיים.

דרישות הקורס

1. הקורס נושא אופי של דיון המבוסס על דיאלוג בין המרצה לבין הסטודנטים. הסטודנטים חייבים, לכן, להיות מוכנים לכל שעור, **לקרוא את החומר הביבליוגרפי** המוקצה לשיעור, ולהיות נוכחים בשיעורים.
2. **עבודה**, המבוססת על חומר הקריאה והצגתה בכתה (30% מהציון הסופי).
3. **הצגת העבודה** בכיתה תכלול את עיקרי הגישות שנבחרו לניתוח, מבחינת האונטולוגיה, האפיסטמולוגיה והמתודה שלהן וכן נקודות השוואה ביניהן. מבחינה אמפירית יציגו הסטודנטים נקודות עיקריות ליישום אחת הגישות לחקר מקרה שייבחרו. הפרזנטציה יכולה להיעשות בליווי עזרים, אך לא חובה.
3. **בחינה** בסיום הקורס על הביבליוגרפיה ועל חומר הדיונים בכתה (70% מהציון הסופי).
4. **הבחינה** תכלול שאלות פתוחות, בהן יתבקשו הסטודנטים להציג את עיקרי הגישות השונות ואת הביקורת עליהן. כן יתבקשו להשוות בין גישות שונות, לנתח, ליישם אותן ולהדגים. המבחן ללא חומר עזר.
4. **הציון הנדרש כדי לעבור את הקורס הוא 60 לפחות, הן בעבודה והן בבחינה.**

נושאים ורשימת קריאה

א. הגות מדינית: טבע האדם, אופי המדינה

תומס הובס, "לויתן", בתוך ברוך זיסר ודוד צור (עורכים), המחשבה המדינית, ירושלים: שוקן, 1990. ע' 173-213.
שמו מדעי המדינה לפי מחש.המ (0143422)

גיון לוק, "על הממשל המדיני", בתוך ברוך זיסר ודוד צור (עורכים), המחשבה המדינית, ירושלים: שוקן, 1990. עמ' 214-262.

שמו מדעי המדינה לפי מחש.המ (0143422)

ז'ן ז'ק רוסו, "על האמנה החברתית", בתוך ברוך זיסר ודוד צור (עורכים), המחשבה המדינית, ירושלים: שוקן, 1990. עמ' 273-311.

שמו מדעי המדינה לפי מחש.המ (0143422)

ב. מהו מדע? אסכולות בפילוסופיה של המדע

ברוך זיסר, "מדע החברה והפילוסופיה של המדע", בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונונו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 149-166. (רשות)

שמו מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

Anderson, R.J., Hughes, J.A/ and Sharrock, W.W., Philosophy and the Human Sciences, London & Sydney: Croom Hellm, 1986, pp. 229-265. (רשות)

תשפיס 4424 (0256305)

הגישה הפוזיטיביסטית

ריכרד פון מייזס, "פוזיטיביזם: תרגיל בהבנה אנושית". בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 167-181.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

קרל פופר וקו התיחום
קרל פופר, "מדע: השערות והפרכות", בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 182-212.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

תומס קון והסוציולוגיה של המדע
תומס קון, המבנה של מהפכות מדעיות, ת"א: מפעלים אוניברסיטאיים להוצאה לאור, 1977, עמ' 13-20; 128-165.
שמור מדעי המדינה לפי קון.מב (0138199)

תומס קון, "תפקידה של הדוגמה במחקר המדעי", בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 213-232.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

יצחק בן ישראל, הפילוסופיה של המודיעין, תל-אביב: משרד הביטחון, 1999, עמ' 37 - 52, 59 - 89. (רשות)
שמור מדעי המדינה לפי בן-ישר (0435399)

J. Stephens, "The Kuhnian Paradigm and Political Inquiry: An Appraisal", American Journal of Political Science, 1973, 17, pp. 467-488. (רשות)
כתב עת באולם 6, טור 6-7 וגם EJournal

ג. הגישה הבהיורלית ומבקרית
רוברט א. דהל, "הגישה הביהוויורלית במדע המדינה: כתובת על אנדרטה למחאה מוצלחת", בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 23-42.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

דיוויד איסטון, "המשמעות הנוכחית של הביורליזם". בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 93-94.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

ברוך זיסר, "האידיאולוגיה הביהיורלית: סקירה ומבט לאחור". בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 122-148. (רשות)
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

דיוויד איסטון, "עיקרי האחר-בהיורליזם", בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 95-96.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

Almond, G. and S. Genco, "Clouds, Clocks and the Study of Politics", World Politics, 1977, 29 (4), pp. 489-522. (רשות)

תדפיס 2884 (0222240) וגם כתב עת באולם 3, טור 176 וגם EJournal

ד. גישת המערכות ופונקציונליזם מבני
ברוך זיסר, "ניתוח מערכות", בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 233-242. (רשות)
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

דיוויד איסטון, "קטגוריות לניתוח מערכות בפוליטיקה". בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 243-254.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

גבריאל אלמונד, "מבוא: גישה תפקודית לפוליטיקה השוואתית". בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 302-263.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

ה. מרקסיזם

קרל מרקס, המניפסט הקומוניסטי. (הוצאות שונות; עריכה עכשווית של המניפסט נמצאת בספר המניפסט הקומוניסטי במבחן הזמן, ערך: בנימין כהן. הקיבוץ המאוחד, 1998, עמ' 64-37; נמצא גם בקרל מרקס, מבחר כתבים פוליטיים, עמ' 179-161).
335.42 מרק.מנ (0145634)

גיון מקמרטרי "המדינה". בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 494-510 (רשות).
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

ברוך זיסר "מרקסיזם", בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 493-485 (רשות).
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

ו. קורפורטיזם ושובה של המדינה

ברוך זיסר, "שובה של המדינה לתמונה וקורפורטיזם", בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 511-520. (רשות).
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

תדה סקוצפול, החזרתה של המדינה לתמונה: אסטרטגיות ניתוח במחקר עכשווי", בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 521-541.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

ז. גישות רציונליסטיות לחקר הפוליטיקה

תומס שלינג, "תורת המשחקים מהי?". בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 381-352.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

אנתוני דאונס, "הסטטיקה והדינמיקה של אידיאולוגיות מפלגתיות". בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 406-382. (רשות).
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

ברוך זיסר, "משחקים, אסטרטגיות, ותיאורית השחקן הרציונלי", בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 333-345. (רשות).
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

ח. גישות פסיכולוגיות

ברוך זיסר, "פסיכולוגיה ופוליטיקה", בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 418-407. (רשות).
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

פרד גרינסטיין (1993) "האפשר לחקור בשיטתיות אישיות ופוליטיקה?". בתוך ברוך זיסר, מדע המדינה לגונוניו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, 1993, עמ' 450-425.
שמור מדעי המדינה לפי מדע.המ (0234951)

J.D. Barber, *The Presidential Character*, New Jersey: Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1972, pp. 3-14; 32-42; 51-57; 78-98; 129-142.

שמור מדעי המדינה לפי BAR (0051418) וגם תדפיס 5264 (0339476)

A.L. George, "The 'Operational Code': A Neglected Approach to the Study of Political Leaders and Decision Making," *International Studies Quarterly*, 1969, 13, pp. 190-222.

תדפיס 4004 (0232242) וגם EJournal

Ronald Inglehart "The Silent Revolution in Europe: Intergenerational Change in Post-Industrial Societies". *American Political Science Review* 1971, 65 (4), pp. 991-1017. (רשות)

תדפיס 9426 (571304) וגם כתב עת באולם 6, טור 9-10 וגם EJournal

ט. פרדיגמות חדשות: פוסט-מודרניזם ופוסט-ציונות

זיו, י. "פוסטמודרניזם" טקסט, מציאות ומדע", גלילאון, 1998, 28, ע"מ 38-42.

כתב עת בספריות: פסיקה, מכון פדגוגי, מידענות, מתמטיקה, פילוסופיה וגם כתב עת אלקטרוני

אבשלום, א. "על הבלים פוסטמודרניים", גלילאון, 1998, 28, ע"מ 43-47.

תדפיס 8475 (0519374)

לביא צ. "האמנם רק הבלים?" גלילאון, 1998, 30, ע"מ 61-65.

תדפיס 8476 (0519375)

רם, אורי, "זכרון וזהות: סוציולוגיה של ויכוח ההיסטוריונים בישראל", תיאוריה וביקורת, 1996, 8, ע"מ 9-32.

כתב עת באולם 4, דלפק וגם תדפיס 5881 (0386888)

מכמן, דן, "מכסחי הציונות: עיקרי השקפת העולם של הזרם הפוסט-ציוני בחברה הישראלית העכשווית", בתוך דן מכמן (עורך), פוסט ציונות ושואה, בר-אילן, סדרת תשתית למחקר מסי 8, ע"מ 11-27.

שמור מדעי המדינה לפי פוס. צי (0336230)

י. אורינטליזם ופוסט-קולוניאליזם

אדוארד סעיד (2000) אורינטליזם. תל אביב: עם עובד ספרית אופקים, עמ' 11 – 32.

תדפיס 9011 (558851)

950.072 סעי. או תש"ס (456666)

יהודה שנהב וחנן חבר (2002) "המבט הפוסטקולוניאלי". תיאוריה וביקורת, 20, עמ' 9 – 22.

תדפיס 9171 (564815)

כתב עת בספרית מדעי החברה

אלה שוחט, "הערות על הפוסט-קולוניאליזם", בתוך אלה שוחט, זיכרונות אסורים: לקראת מחשבה רב-תרבותית (קשת המזרח, בימת קדם לספרות, 2001), עמ' 274 – 297.

שמור מדעי המדינה לפי שוח. זכ (515214) וגם תדפיס 11236 (1123320)

י.א. האתגר הפמיניסטי

Mary G. Dietz, "Current Controversies in Feminist Theory". *Annual Review of Political Science* 6

(2003), pp. 399-431.

כתב עת בספרית מדעי החברה

Susan J. Carroll and Linda M.G. Zerilli, "Feminist Challenges to Political Science", in Ada W. Finifter (ed.) *Political Science: The State of the Discipline II* (The American Political Science Association, 1993), pp. 55-76. (רשות)

תדפיס 10068 (602085) וגם 320.01 POL 1993 (333051)

יב. מתיזה לתיאוריה: האם "התנגשות הציוויליזציות" של הנטינגטון היא תיאוריה מדעית?

Huntington, Samuel P. "The Clash of Civilizations", Foreign Affairs, 1993, 72 (3): 22-49.
EJournal תדפיס 4415 (0255841) וגם כתב עת באולם 6, טור 45 וגם

Russett, Bruce M., John Oneal and Michaelene Cox. "Clash of Civilizations, or Realism and Liberalism Deja Vu? Some Evidence", Journal of Peace Research, 2000, 37 (5): 583-608.
EJournal כתב עת באולם 5, טור 82 וגם

Huntington, Samuel P. "Try Again: A Reply to Russett, Oneal and Cox." Journal of Peace Research, 2000, 37 (5): 609-610.
EJournal כתב עת באולם 5, טור 82 וגם

הנחיות לעבודה

מטרת העבודה - השוואה, ביקורת ויישום של גישות ותאוריות במדעי המדינה. על הסטודנטים לבחור שתי גישות מרשימת הקריאה של הקורס (ע"פ הכוונה של המרצה). הניתוח יכלול את עיקריה של כל גישה מבחינת האונטולוגיה, האפיסטמולוגיה והמתודה, תוך עריכת השוואה ביקורתית בין הגישות השונות. הסטודנטים יתבקשו לחוות את דעתם על שתי הגישות שבחרו – לציין מהן נקודות החוזק ומהן נקודות החולשה של כל גישה. בנוסף, יתבקשו הסטודנטים ליישם ולהדגים רלוונטיות של שתי תאוריות, מתוך אחת הגישות, לחקר מקרה שייבחרו.
 היקף העבודה : 12 – 15 ע"מ. הסטודנטים יציגו את עיקרי העבודה בכתה.
 מומלץ להיעזר בחומר משני נוסף על המאמרים המופיעים ברשימת הקריאה.